

Toetsscore, vaardigheidsscore... en dan?

Bij de LVS-toetsen zet u ruwe toetsscores om naar vaardigheidsscores om te bepalen wat het niveau is van een leerling.

Daarnaast kunt u voor de interpretatie de vaardigheidsscores omzetten naar vaardigheidsniveaus en functioneringsniveaus. Zo ontdekt u hoe goed een leerling een bepaalde vaardigheid beheerst en met welke gemiddelde leerling in het reguliere basisonderwijs de vaardigheidsscore van de getoetste leerling te vergelijken is. Hoe dit precies werkt, leest u in deze flyer.

Van toetsscore naar vaardigheidsscore

Nadat de leerlingen een toets hebben gemaakt, kijkt u de toets na en bepaalt u voor elke leerling het aantal goede antwoorden. Dit noemen we de toetsscore. Maar dan? Kan een leerkracht bij 21 goede antwoorden bij een rekentoets tevreden zijn? Is een leerling vooruitgegaan als hij bij de toets Spelling E3 24 goede antwoorden had en bij Spelling M4 28? Het aantal goed bij de ene toets is niet zomaar vergelijkbaar met het aantal goed op een andere toets, ook al betreft het hetzelfde leergebied. De toetsen verschillen immers qua inhoud, lengte en moeilijkheidsgraad. Om het aantal goede antwoorden op verschillende toetsen te vergelijken, dient u het aantal goede antwoorden daarom om te zetten naar een score op een onderliggende vaardigheidsschaal.

Vaardigheidsschaal

Een vaardigheidsschaal is vergelijkbaar met een meetlat, die aangeeft hoe goed een leerling een bepaalde vaardigheid beheerst. De vaardigheidsschaal maakt het mogelijk om '28 goed' op de ene toets voor een bepaalde vaardigheid te vergelijken met '31 goed' op een andere toets voor diezelfde vaardigheid. Daardoor kunt u resultaten van een leerling op verschillende toetsmomenten met elkaar vergelijken, evenals de resultaten van leerlingen in dezelfde groep die verschillende toetsen hebben gemaakt.

Vaardigheidsscore

De meeteenheid op de vaardigheidsschaal noemen we de vaardigheidsscore. Om bijvoorbeeld de rekenvaardigheid van een leerling te meten, neemt u een toets Rekenen-Wiskunde af. Vervolgens kijkt u de toets na en bepaalt u de toetsscore. Daarna zet u deze toetsscore om in een getal op de vaardigheidsschaal Rekenen-Wiskunde. Dat getal is de vaardigheidsscore van de leerling en deze geeft aan in welke mate de leerling de vaardigheid Rekenen-Wiskunde beheerst. Hoe hoger de vaardigheidsscore, des te hoger de rekenvaardigheid van de leerling is.

Vergelijkbaarheid vaardigheidsscores

De resultaten van verschillende toetsen binnen één leergebied zijn met elkaar te vergelijken met behulp van de vaardigheidsscores. Alle opgaven van dat leergebied staan namelijk op dezelfde onderliggende vaardigheidsschaal. Vergelijk dit maar met een liniaal en een rolcentimeter. Dat zijn twee meetinstrumenten met dezelfde onderliggende schaal gebaseerd op de meter. Dit betekent dat de vaardigheidsscore behaald op de toets Spelling M5 vergeleken kan worden met eerder behaalde scores op Spelling E4, Spelling M4, et cetera. Daardoor kunt u vaststellen of een leerling in de loop van de tijd in spellingvaardigheid gegroeid is.

Elke toets een andere vaardigheidsschaal

De vaardigheidsscores van verschillende leergebieden, zoals Rekenen-wiskunde en Spelling, zijn niet te vergelijken. De verschillende toetsen meten immers andere vaardigheden. Daarom heeft Cito voor elke toets een andere vaardigheidsschaal ontwikkeld. Vergelijk dit maar met lengte en gewicht: voor de één hanteren we de meter, voor de ander de gram als meeteenheid.

Deze verschillende vaardigheidsschalen maken het voor het onderwijs soms lastig om te communiceren over de vaardigheidsscore. Immers een vaardigheidsscore van 54 bij Rekenen-Wiskunde betekent iets anders dan 54 bij Begrijpend lezen. Cito heeft verschillende manieren bedacht om toetsresultaten toch goed te kunnen interpreteren: vaardigheidsniveaus en functioneringsniveaus.

De mogelijkheden van de vaardigheidsscore

Een vaardigheidsscore is dus een getal dat aangeeft wat een leerling kan op een bepaald leergebied. Dit getal biedt veel mogelijkheden. Zo kunt u onderstaande vragen met behulp van de vaardigheidsscore beantwoorden:

- Hoe goed doet een leerling het vergeleken met zijn leeftijdsgenoten?
- Is de leerling vooruitgegaan in een bepaald leergebied?
- Hoe scoort een leerling in het SBO of SO ten opzichte van leerlingen in het reguliere basisonderwijs?

Vaardigheidsniveau: vergelijking met leeftijdsgenoten

Alle toetsen in het Cito Volgsysteem primair onderwijs zijn genormeerd. Deze normen zijn bedoeld om de vaardigheid van leerlingen te vergelijken met die van andere leerlingen in eenzelfde jaargroep. In normeringsonderzoeken maakt een representatieve groep leerlingen een toets die voor hun jaargroep bedoeld is, bijvoorbeeld de toets Spelling voor medio groep 6. Op basis van de prestaties van deze leerlingen maken we een indeling in niveaugroepen: de vaardigheidsniveaus. Bij Cito hanteren we twee verschillende soorten niveau-indelingen:

- een indeling in niveaus I tot en met V
- een indeling in niveaus A tot en met E

In tabel 1 ziet u hoe de verdeling over de niveaugroepen er in beide indelingen uit ziet. De niveau-groepen geven aan hoe een leerling het doet ten opzichte van een landelijke steekproef leerlingen. Bijvoorbeeld: als een leerling aan het eind van groep 4 op de toets Spelling het vaardigheidsniveau I behaalt, dan betekent dit dat deze leerling op dat tijdstip tot de 20 procent leerlingen hoogst scorende leerlingen behoort wat betreft zijn spellingvaardigheid.

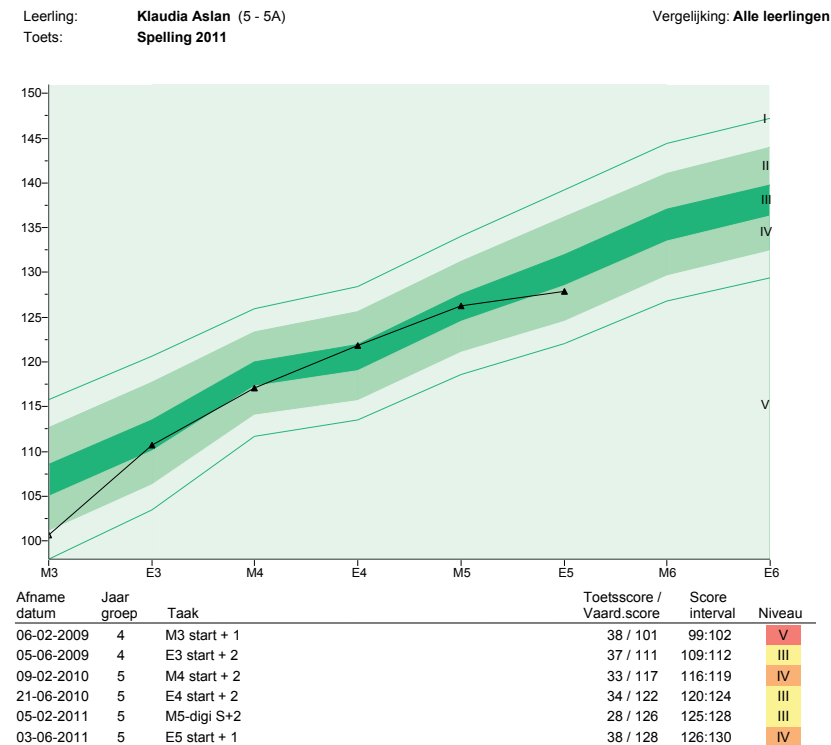
Tabel 1 Verdeling over de groepen bij de niveau-indelingen A tot en met E en I tot en met V

I – V		A – E	
I 20%	20% hoogst scorende leerlingen	A 25%	25% hoogst scorende leerlingen
II 20%	20% boven het landelijk gemiddelde	B 25%	25% ruim boven tot net boven het landelijk gemiddelde
III 20%	20% landelijk		
IV 20%	20% onder het landelijk gemiddelde	C 25%	25% net tot ruim onder het landelijk gemiddelde
V 20%	20% laagst scorende leerlingen	D 15%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
		E 10%	10% laagst scorende leerlingen

Is de leerling vooruitgegaan?

Omdat alle opgaven van een bepaald leergebied op dezelfde vaardigheidsschaal staan, volgt u de ontwikkeling van een leerling in de tijd. Voor het grafisch weergeven van de ontwikkeling van een individuele leerling kennen we twee rapporten: het leerlingrapport en het alternatief leerlingrapport. In het standaard leerlingrapport staan de niveauaanduidingen A tot en met E of I tot en met V centraal.

Figuur 1 Voorbeeld van een leerlingrapport

In figuur 1 kunt u zien hoe Klaudia zich in de loop van de tijd ontwikkeld heeft. In de grafiek is te zien dat zij medio groep 3 vaardigheidsniveau V had. Oftewel: zij behoorde tot de 20% laagst scorende leerlingen. Tussen M3 en E3 zien we een sterke groei en verandert haar positie ten opzichte van de normgroep: haar vaardigheidsscore komt overeen met vaardigheidsniveau III: zij behoort in die periode tot de groep gemiddeld scorende leerlingen. Tussen E3 en M4 is de vaardigheidsgroei net iets minder dan gemiddeld, waardoor zij medio groep 4 een vaardigheidsniveau IV heeft. Deze terugval klinkt forser dan deze in werkelijkheid is, in de grafiek is immers te zien dat zij van een 'lage' III naar een 'hoge' IV gaat, waardoor zij vrijwel de gemiddelde groeilijn volgt. Tot en met M5 maakt Klaudia een goede groei door en scoort zij steeds bij de gemiddelde groep leerlingen, oftewel vaardigheidsniveau III. Het afgelopen half jaar is dit weer wat afgezaakt tot een vaardigheidsniveau IV.

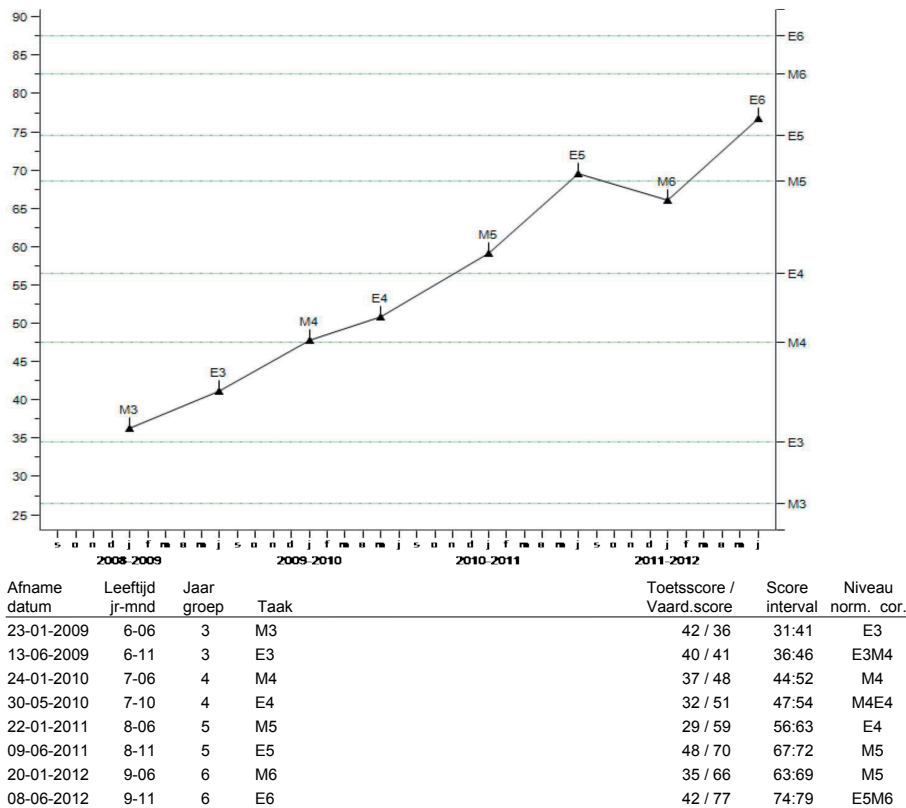
Leerlingen met een achterstand behalen meestal een vaardigheidsniveau E of V. Deze niveauaanduiding zegt niets over de groei die zij doormaken. Daarom staat in het alternatief leerlingrapport de ontwikkeling van de vaardigheidsscore in de tijd centraal. U ziet dan in één oogopslag of er sprake is van groei.

In figuur 2 ziet u een voorbeeld van een alternatief leerlingrapport. Uit de grafiek leest u eenvoudig af dat de rekenvaardigheid van Shelly zich wel ontwikkeld heeft, maar beduidend langzamer dan gemiddeld. Zo behaalde ze in januari 2010 – toen ze in groep 4 zat – nog een gemiddelde vaardigheidsscore. Vanaf dat moment gaat haar ontwikkeling minder hard dan gemiddeld. Zo behaalt ze in eind groep 6, in juni 2012, een vaardigheidsscore die duidelijk onder het landelijke gemiddelde ligt.

Figuur 2 Voorbeeld van een alternatief leerlingrapport

Leerling: **Shelly Cortenraad (6 - 6B)**
Toets: **Rek-Wisk 2011**

Vergelijking: **Alle leerlingen**

Functioneringsniveau: score ten opzichte van het reguliere basisonderwijs

Zoals al eerder vermeld, is de niveauindeling A tot en met E of I tot en met V minder geschikt voor leerlingen met achterstand in het basisonderwijs, maar zeker ook in het speciaal (basis)onderwijs. Om de interpretatie van de toetsresultaten van deze leerlingen te vergemakkelijken, heeft Cito functioneringsniveaus geïntroduceerd. Een functioneringsniveau geeft aan met welke gemiddelde leerling in het reguliere basisonderwijs de vaardigheidsscore van de getoetste leerling te vergelijken is. In het Computerprogramma LOVS kunt u bij het alternatieve leerlingenrapport ervoor kiezen om het functioneringsniveau weer te geven. In het voorbeeld van figuur 2 hebben we dit ook gedaan.

In de linkerkolom van tabel onder de grafiek leest u af dat Shelly halverwege groep 6 een vaardigheidsscore behaalt die te vergelijken is met de vaardigheidsscore van een gemiddelde leerling in het reguliere basisonderwijs medio groep 5. Overigens kunt u op basis van de functioneringsniveaus van Shelly ook constateren dat de toetsen die zij in groep 6 heeft gemaakt te moeilijk voor haar zijn. Cito adviseert om zeker bij leerlingen die een achterstand van een jaar of meer hebben, die toets te kiezen die het best past bij het niveau van de leerling en het onderwijsaanbod. Via de vaardigheidsscore zijn de resultaten van deze leerling altijd te vergelijken met die van leerlingen die toetsen van een ander niveau hebben gemaakt.

Het functioneringsniveau is alleen bedoeld om op een eenvoudigere wijze over de vaardigheidsscore van een leerling te communiceren. Cito adviseert om het onderwijsaanbod niet uitsluitend te baseren op het functioneringsniveau. De vaardigheidsscore gecombineerd met uw kennis over welk onderwijsaanbod de leerling heeft gehad, geeft het meest betrouwbare beeld over wat een leerling kan.